

Werksessie Energietransitie

Wat betekent dit voor ons werk?

9 juli 2019

Agenda 09-07-2019

	Programma
12:00u	Opening: doel van vandaag – waarom zijn we hier bijeen?
12:05u	Voorstelronde
12:35u	Energietransitie, decentrale aanpak en de rol van gemeenten – een integrale aanpak er van maken!
12:50u	Uit de praktijk: Ontwikkeling warmtenet Ede vanuit de rol van de gemeente.
13:00u	Uitleg werkvorm: Project cyclus doorlopen
13:05u	Pauze
13:20u	Rol gemeente en koppelkansen met verschillende beleidsvelden verkennen aan de hand van 2 pilotwijken die van het aardgas afgaan.
14:50u	Pauze
15:00u	Algemene terugkoppeling per groep
15:30u	Discussie - Inzichten, afspraken & acties: veranderingen in mijn werk?

Waarom zijn we hier bijeen?

- Openingswoord door Eelke de Jong
- **Achtergrond: waarom is deze werksessie georganiseerd?**
 - Doel is om de samenhang tussen ieders werkzaamheden in de energietransitie te ontdekken. Met de pilotwijken als casus verkennen we waar de warmtetransitie invloed zal hebben op onze dagelijkse werkzaamheden. We kijken gezamenlijk waar een integrale aanpak vanuit de gemeente nodig is om een effectieve energietransitie te bewerkstelligen, waarbij koppelkansen worden benut. Deze manier van werken is niet iets tijdelijks of speciaals rond de pilotwijken, maar zal juist de 'nieuwe normaal' worden.

Volhoudbaar – Energietransitie – Integraal

- Voorstellen

- Mist er iemand aan tafel?

Energietransitie – waarom ook weer?

VN-klimaatakkoord: de opwarming van de aarde beperken tot ruim onder 2 graden Celsius, met een duidelijk zicht op 1,5 graden Celsius

SER energieakkoord:
2020: 14% hernieuwbare energie
2023: 16%;
Besparing energie-verbruik met 1,5% per jaar.

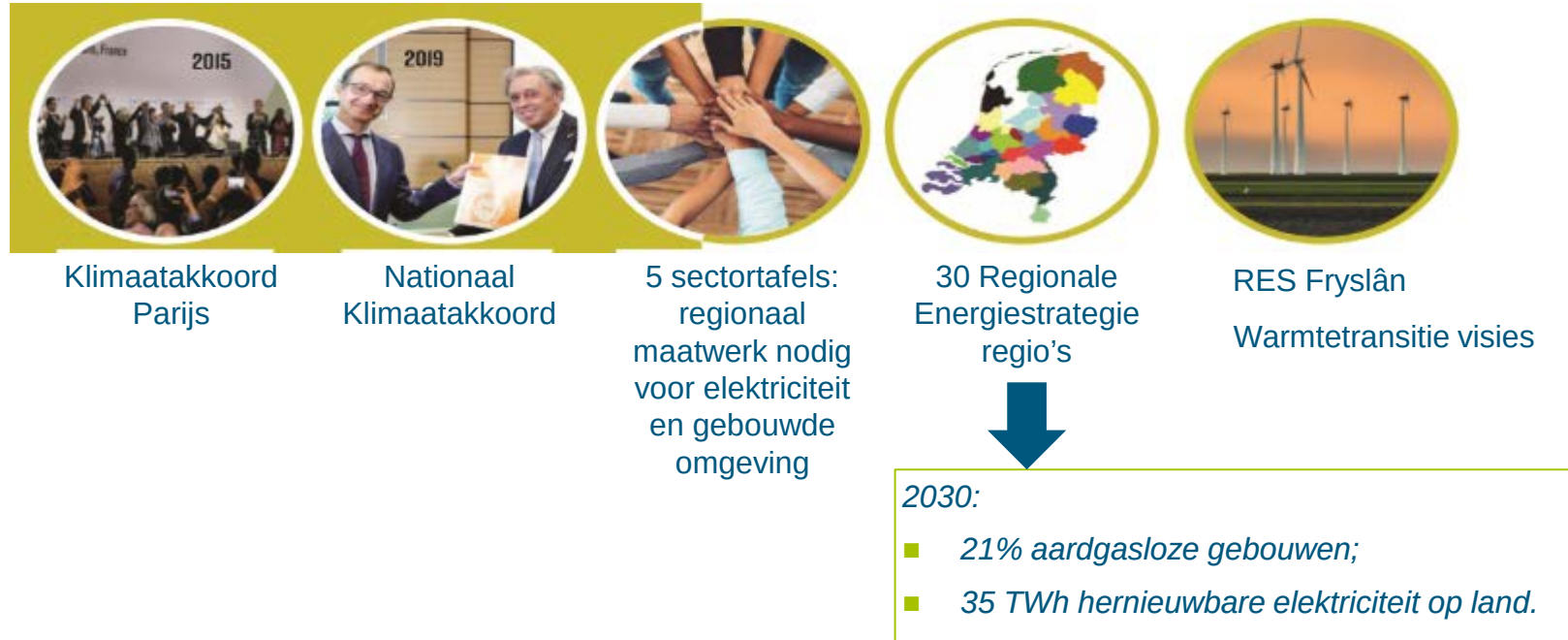

NL afspraken:
2030: 49% CO₂ reductie,
2050: 95 – 100% CO₂ reductie

NL afspraken: in 2030 stopt winning Gronings aardgas.
In 2050 alle gebouwen van het aardgas af.

Wat komt er op ons af?

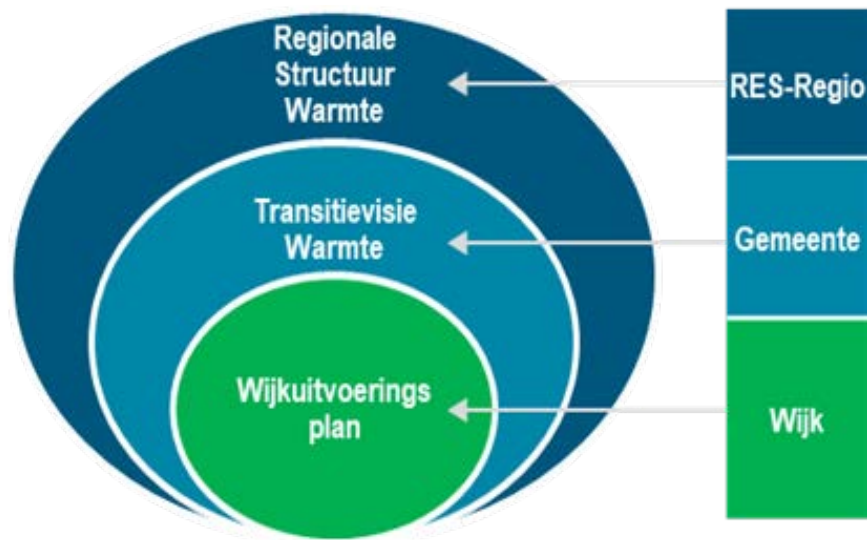
21% van de woningen aardgasvrij in 2030?

- Aardgasvrij in de stad Leeuwarden in 2040!
- *Warmtegids Leeuwarden:*
- *“Het is een enorme opgave om de ongeveer **59.000** woningen aardgasvrij te maken. Het gaat tot 2040 om **bijna 3.000 woningen per jaar**, dus **bijna 250 woningen per maand**. Vaak is er isolatie nodig of een andere energie-infrastructuur. Ook zijn er nieuwe warmtebronnen zoals geothermie nodig. En bedrijven en instellingen moeten ook van het aardgas af.”*

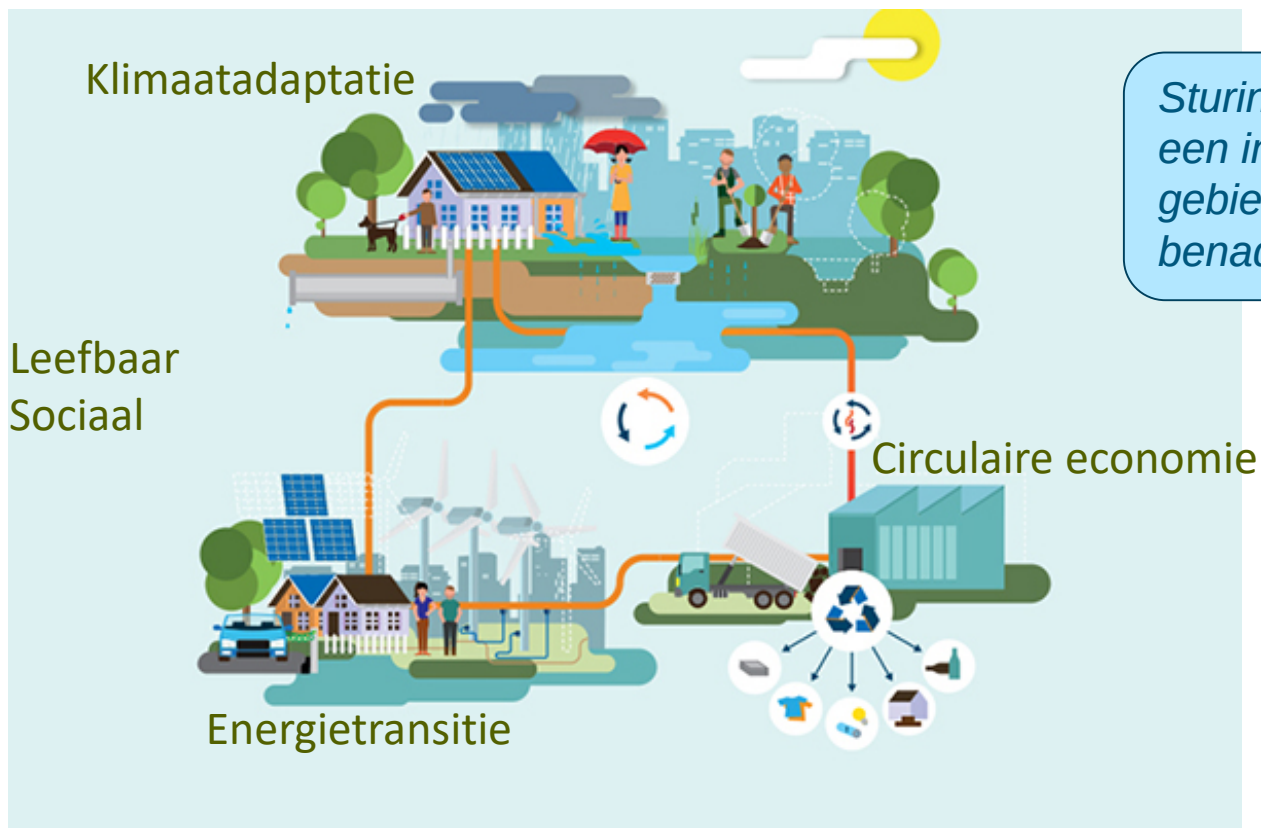
Rol gemeente in 'van het aardgas af'

- Regeerakkoord: gemeenten krijgen regie op besluitvormingsprocessen over de lokale energie- en warmtevoorziening

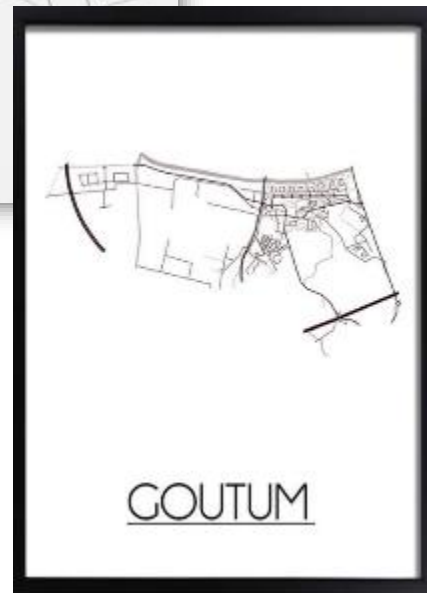
= *Regie over het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving*

Een duurzame stad is meer dan energie

Eerste oefeningen 'integraal gebiedsgericht' de wijk in

Royal HaskoningDHV

Uit de praktijk:

Ontwikkeling warmtenet Ede vanuit de rol van de gemeente

- Historie/ Initiatief
- Rollen gemeente. → Convenant tbv samenwerking obv facilitatie
 - Bestuurlijk: Stuurgroep met initiatiefnemers → haalbaarheid/ voortgang uitrol
 - Planvorming: Raakvlakken projecten/ beheer → i.k.v. werk met werk
 - Instemming: Akkoord gemeente op trace → voorwaarden t.a.v. project of OR
 - Realisatie: Aanleg tracés en herstel openbare ruimte
- Voortgang & toekomst

Initiatief fase/ historie

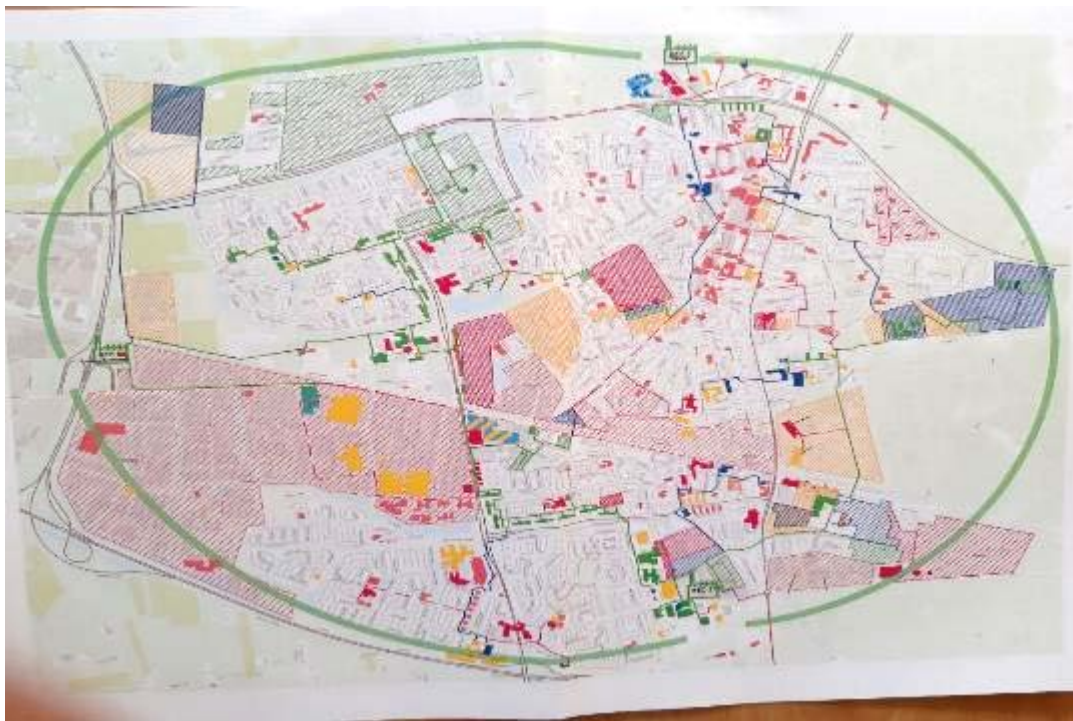

Systeem groene warmte/ smart grid

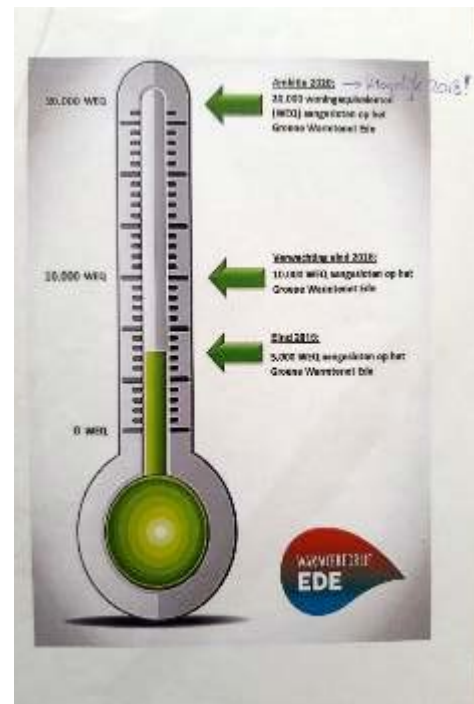

Kaart uitrol tracés warmtenet

Voortgang & toekomst uitrol warmtenet Ede (2012 t/m 2019)

Kansenkaart gemeente Ede

Status aansluitingen in WEQ

Realisatie warmtenet & aardgasloze wijk

Impressie/ impact en herstel sleuf warmtenet

Impressie/ impact aardgasloze wijk

Uitleg werkvorm: Project cyclus doorlopen

Kern- Begrippen:

- Duurzaamheidsplan
- Warmtetransitie visie
- Omgevingsvisie
- Gemeentelijke doelen

- Uitvoeringprogramma
- MJOP
- Omgevingsplan
- Beleidsdocumenten

- Nut & noodzaak
- Varianten analyse (& keuze)
- Haalbaarheidsonderzoek
- Bestuurlijke besluitvorming

- Rolverdeling
- Conceptueel ontwerp
- BuCa op hoofdlijnen
- Draagvlak

- BuCa & scope per partij
- Financiering / risico's
- Detail engineering
- Vergunningstraject
- Burgerparticipatie

- Aanleg systeem
- Begeleiding aanleg
- Communicatie stakeholders

- In bedrijfstelling
- Communicatie stakeholders
- Onderhoudswerkzaamheden
- Uitbreiding

Visie op de
energietransitie

Energietransitie
Beleid

Initiatief &
haalbaarheids-
fase

Consortium
vorming

Detail
uitwerking

Realisatie
fase

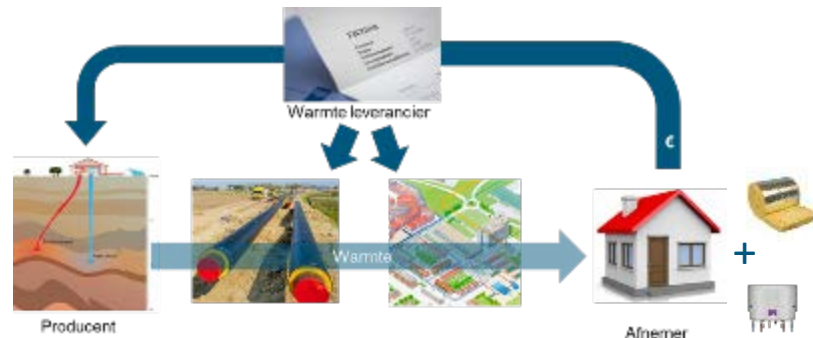
Beheer &
onderhoudsfase

Activiteiten Gemeente / koppelkansen:

Werksessie: 2 casussen

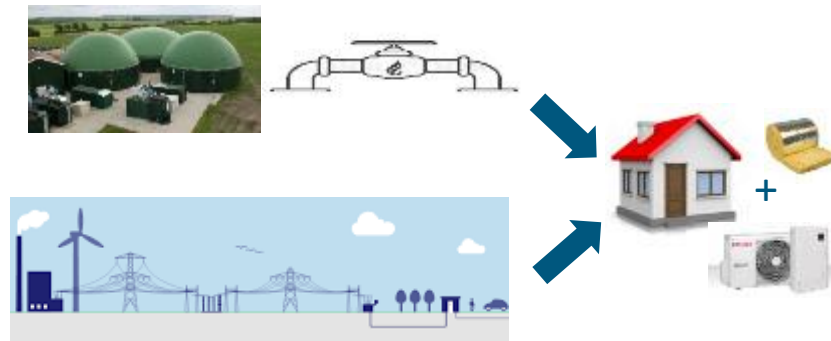
■ Oranjewijk

- Hypothetisch: ontwikkeling van lokaal warmtenet
- Belangrijkste partijen
 - Bron: geothermie
 - NEO
 - Netbeheerder(s)
 - Afnemers: bewoners
 - Leverancier
 - Gemeente

■ Goutum

- Hypothetisch: combinatie groengas & hybride warmtepompen
- Belangrijkste partijen
 - Bron: vergister
 - Energiek Goutum
 - Netwerk: Alliander (gas & elektra)
 - Afnemers: bewoners
 - Gemeente

Resultaten & inzichten

Rondvraag: wat werd er zoal genoemd?

Wat is duurzaamheid?

Toekomstbestendig
Onontkombaar
Leefomgeving – intern en
extern
Toekomst is gisteren
begonnen
Enorme verandering
Worsteling

Oplossingsrichtingen

Van het gas af
Energiebesparing bedrijven
Zonneparken

Sociale transitie

Mensen nodig
Onderwijs
Mindset
Breed aanpakken in
samenwerking
Draagvlak, communicatie,
betaalbaar
Leiding
Gedragsdeskundige
Tegenstanders
Regievorming
Hoeveel mensen nodig?
Verbinding in de organisatie

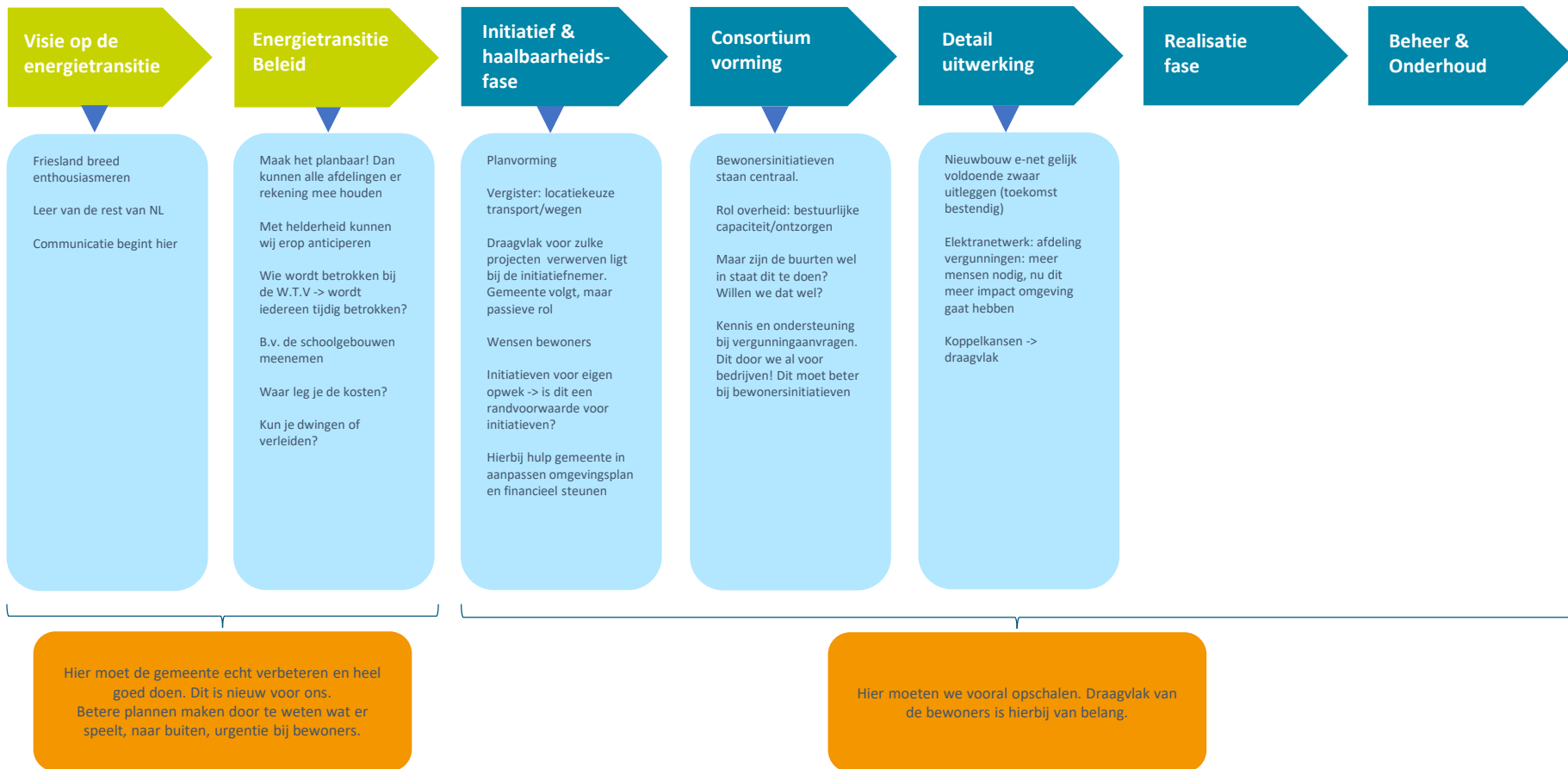
Kansen

Uitdaging en kans in groen
Innovatie versnellen
Permanente tijdelijkheid
Met kennis van nu gaan
doen
Iedereen doet een klein
stukje
Goed doen

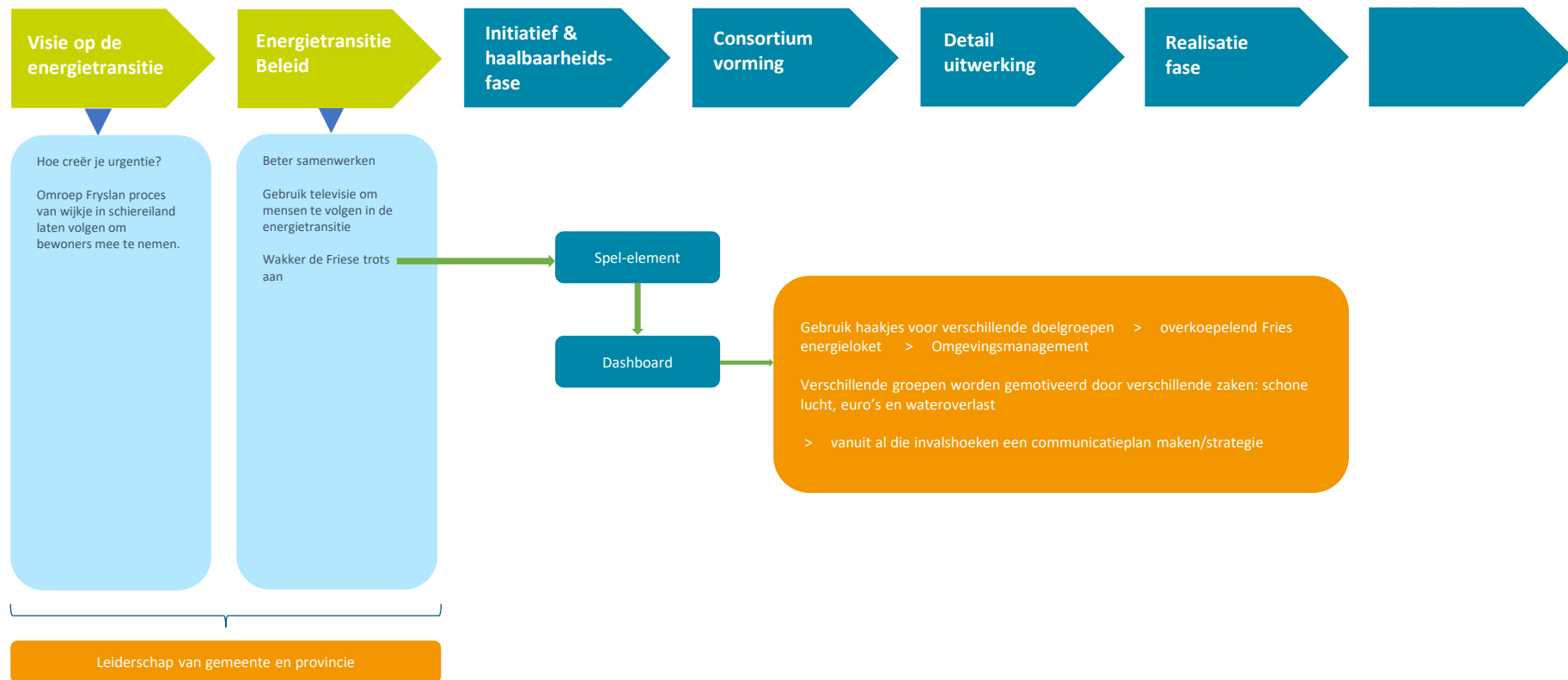
Wat ontbreekt

Gedragsdeskundige
Tegenstanders
Sociaal-economisch - betaalbaar

Ronde 1 Goutum

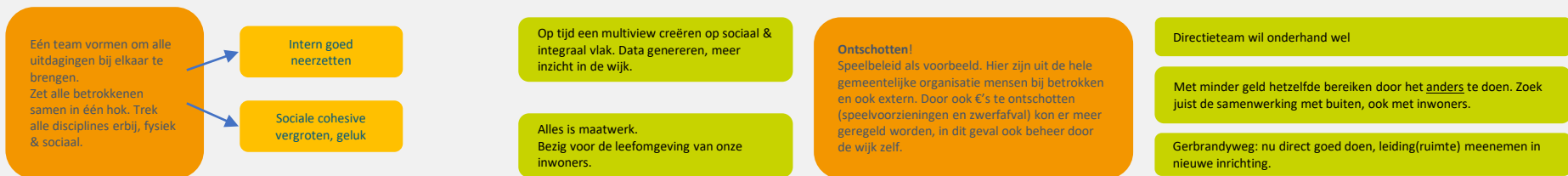
Ronde 2 Goutum

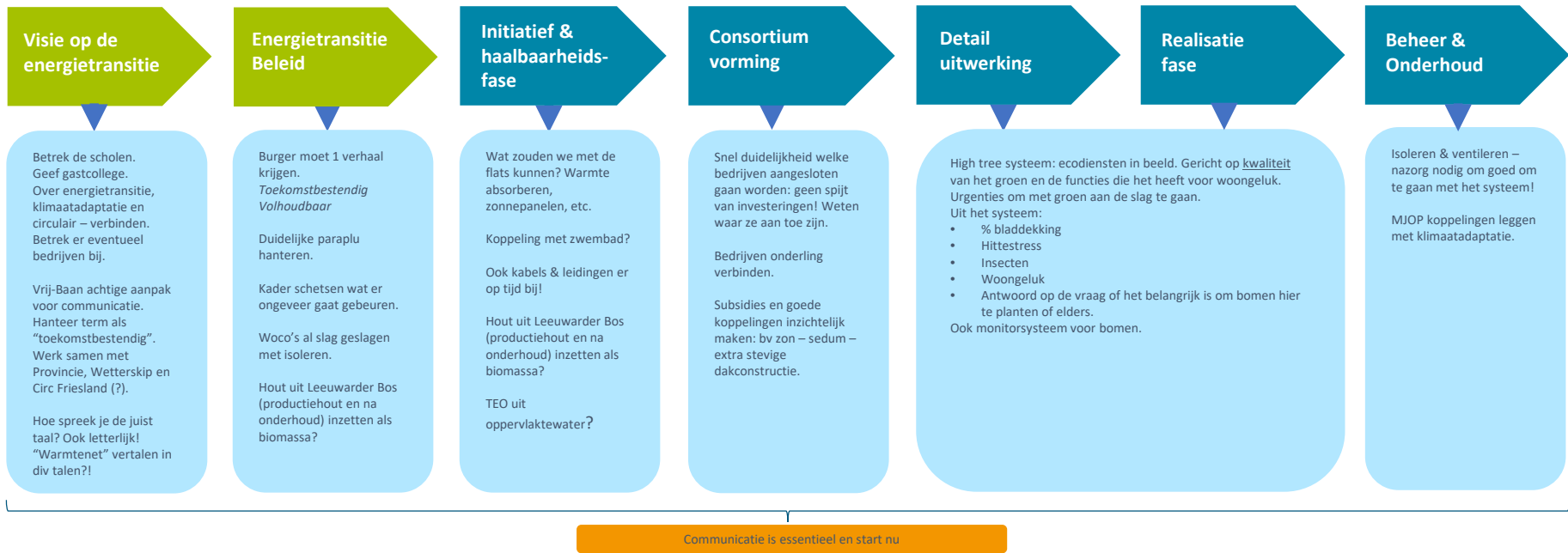
Ronde 1 Bilgaard

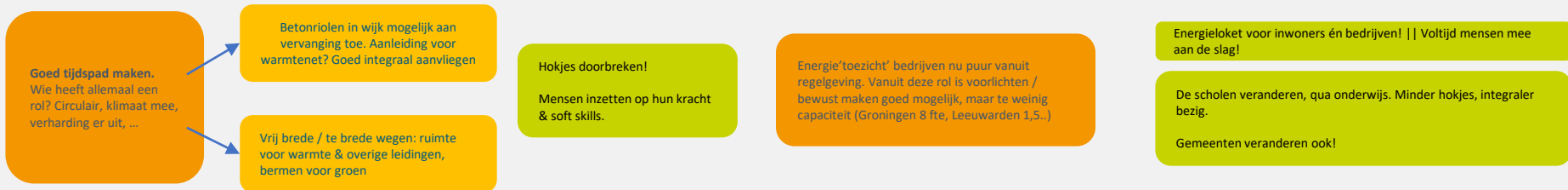
Algemeen

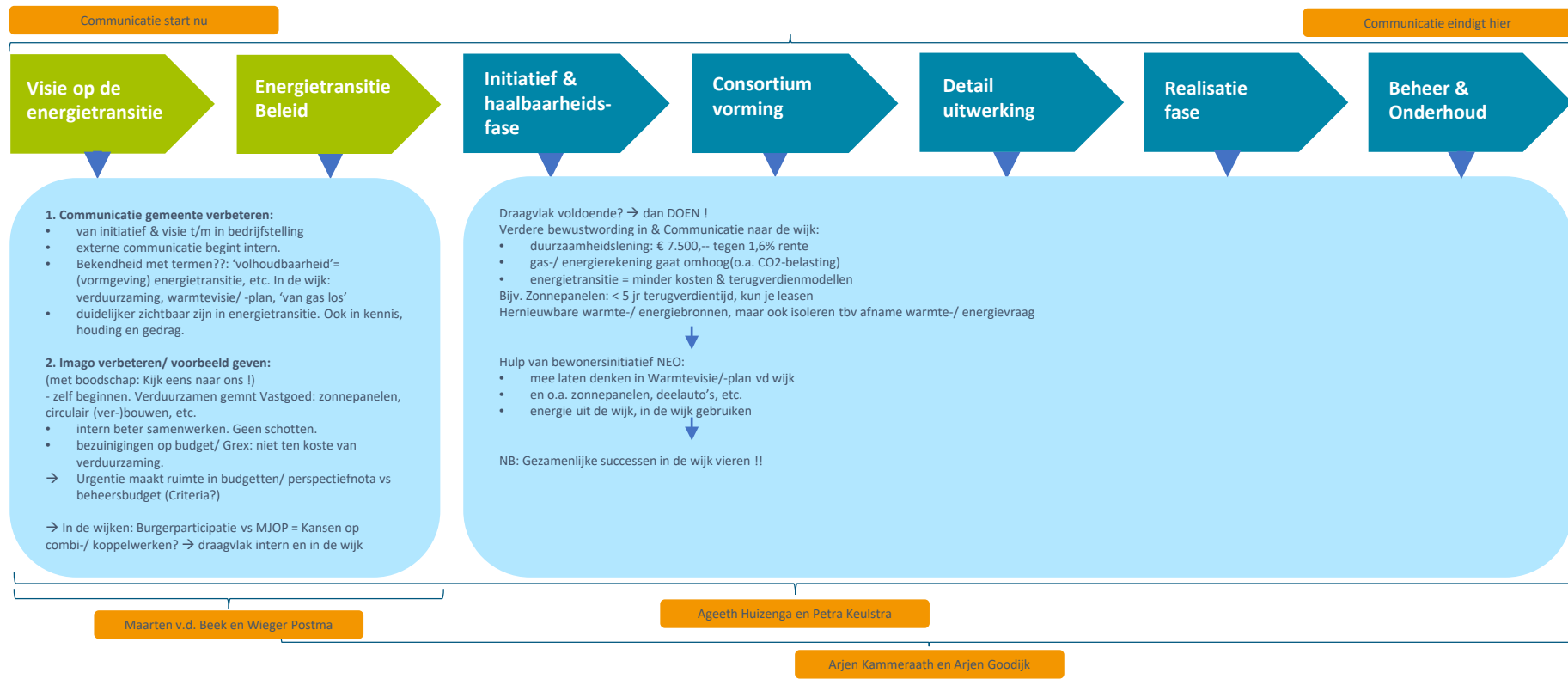
Ronde 2 Bilgaard

Algemeen

Ronde 1 Oranjewijk

Algemeen

+ Wijkgrenzen: noord = Emmakade, oost = Albert Heijn, zuid = spoor & west = gevangenis. → Totaal ca. 500 won.
+ Bewoners'extreem' gemengde wijk met: studenten, starters, modaal/ onder-/ bovenmodaal.
Veel particulieren, VvE's, woonarken...

Bewonersinitiatief NEO:
Trekkeers: voorm. Ambtenaren (ca. 100 won.)

- Warmtevisie/-plan per wijk.
Maatwerk is belangrijk.
- Wat is de beste oplossing in de tijd?

Ronde 2 Oranjewijk

Visie op de
energietransitie

Energietransitie
Beleid

Initiatief &
haalbaarheids-
fase

Consortium
vorming

Detail
uitwerking

Realisatie
fase

Beheer &
Onderhoud

Activiteiten gemeente/ koppelkansen:

Meer regie & grip op communicatie in de energietransitie.

Kennis, Informatie, Data, etc. , daardoor gedragbeïnvloeding.
Hoe?

1.) Lobby "bovenlangs" & 2.) Informatie "onderlangs"

Klassieke rol gemeente verlaten. Maar niet helemaal.

Een andere rol innemen/ communicatie:-> Hoe?!

- Wat is de boodschap?
- Pilot voorbeeldwoning.
- Bewustwording en toegankelijker maken.
- Belastingmaatregelen(die er aan komen).
- Koppelkansen ! Bijv. combineren warmtebron ↔ warmteafgifte

Energien in de wijk koppelen/ "verbinden"
(verschillende initiatieven/ motivaties betrokkenen op verschillende items)

- Betrekken bewonersinitiatief NEO:
 - Interactie NEO met studenten & andere betrokkenen?
 - Info-avond faciliteren door Gemeente Leeuwarden !
- Deze communiceren en coördineren.

Alan Laws en Jaap Stuiver

Daniël Appelo, Jan Brouwer, Johannes
Dijkstra en Margriet Dankert

Ardjan Zijlstra

Algemeen

+ Wijkgrenzen: noord = Emmakade, oost = Albert
Heijn, zuid = spoor & west = gevangenis. → Totaal
ca. 500 won.

+ Bewoners('extreem' gemengde wijk met):
studenten, starters, modaal/ onder-/
bovenmodaal.

Veel particulieren, VvE's, woonarken...

Bewonersinitiatief NEO:
Voorm. Ambtenaren (hoog opgeleiden
& > modaal)

AANWEZIGEN EN ORGANISATIE

- Ageeth Huizenga (Marketing & Communicatie)
- Margriet Dankert (Afdeling communicatie)
- Jeroen Moesman (Beheer infra, kabels en leidingen)
- Jan Kuipers (Wijkzaken, kabel en leidingen, verlichting, etc)
- Pietrik Hoornstra (Waterambassadeur, senior beleidsmedewerker Water)
- Michiel Oudega (Milieu inspecteur, energiebesparing bij bedrijven)
- Alan Laws (Trekker energie deel van programma)
- Margriet Dankert (Communicatie, digitale informatievoorziening)
- Jan Brouwer (Gebiedszaken, verantwoordelijk voor zonneparken)
- Anne den Herder (Zonneteam van RO kant)
- Arjen Kammeraat (Senior adviseur civiele techniek)
- Maarten van de Beek (Strategisch adviseur, onderwijs, cultuur sport, wijken en dorpen)
- Johannes Dijkstra (Onderwijsgebouwen)
- Hylke Faber (Beleidszaken, kennisdeling en innovatie)
- Arjan Goodijk (Wijk en dorp initiatieven op energie(besparing))
- Jasper van Commenee (Beleidsmedewerker duurzaamheid)
- To Slok Soede (Wijkzaken)
- Jorn Beerendonk (Beheerder groen)
- Archan Zijlstra (Projectenbureau, project vernieuwing ondergrondse infrastructuur - warmtenet)
- Ben Wieger (Mobiliteit en ruimte, stedenbouwkundige, nieuwbouw)
- Jaap Stuiver (Senior adviseur statistiek en onderzoek)
- Vincent van den Heup (Beheer en onderhoud openbare ruimte op gebied van ruimte)
- Petra Kerkstra (Afval beleid en uitvoering)
- Daniel Appelo (Sociaal domein)
- Katja Horneman (Teamleider bij bouw wonen en milieu)
- Durk Bergsma (Directeur projectbureau Zuidlanden)
- Gerk Jan Kuipers (Beleidsadviseur Duurzaamheid) en gedetacheerd bij provincie
- Evelyn Polhuis (Wijkmanager)
- Eelke de Jong (Programmamanager sociaal domein)
- Jeroen Overveld (Royal HaskoningDHV)
- Anke Lodder (Royal HaskoningDHV)
- Christiaan Hoetz (Royal HaskoningDHV)

Mist er iemand:

Sociaal domein lijkt ondervertegenwoordigd vandaag

Actie: afspraak wordt gemaakt tussen sociaal domein en de vraagsteller om banden te verstevigen

Gedragsdeskundigen: deze kennis/kunde ontbreekt binnen de gemeente

Tegenstanders ontbreken, gemiste kans, meer discussie

Wie verwacht dat zijn werk gaat veranderen?

Iedereen

Wie krijgt energie van de veranderingen

Iedereen

Wie heeft ondersteuning nodig?

Iedereen op twee na

- Kennis, inzicht houvast
- Kennis, zodat we kunnen inplannen
- Inzicht in technische mogelijkheden
- Extra capaciteit, ondersteuning

Commitment vanuit organisatie & MT > Geef ons richting en support (2x) Support zodat wij onze vleugel kunnen uitslaan.

Over afdelingen heen (ontschotten)

- Meer data, hulp van externen.
- Kennis en ervaring van rest Nederland
- Vorderingen uniform meetbaar (landelijk), maar wordt al aan gewerkt.
- Opschalen i nodig (ingebracht door communicatie afdeling)
- Wanneer komt het plan van aanpak van programma volhoudbaar beschikbaar, incl. budgetten

Alan Laws: Gewoon aan de slag met deze groep. Toestemming komt achteraf.

Denk je dat de transitie gaat lukken

Ooit wel

Denk je dat het in 2050 helemaal gelukt is:

Op 5 na wel, deze groep geeft aan: je moet hier rustig naartoe moet groeien, dat mag ook 2060 zijn, politiek is onbetrouwbaar.

Acties:

Netwerk opbouwen: Start is Excel maken van alle aanwezigen, functie en email adressen